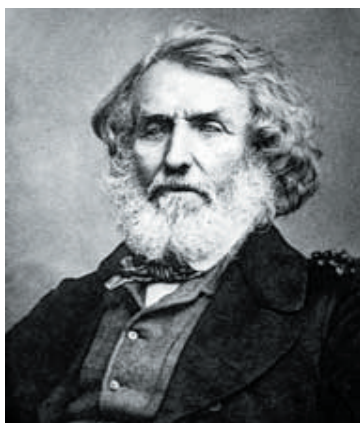

SIR GEORGE EVEREST

Možda ne najveća u svemiru, ali najveća na našem planetu, planina koja već stoljećima oduzima dah stotinama ljudi, planina koja odiše ljepotom, veličanstvenošću i veličinom. Mount Everest je poznat svima, ali što je s osobom po kojoj je dobio ime?

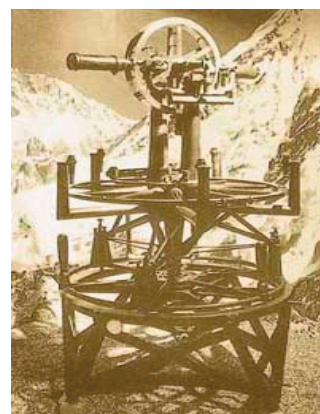
George Everest je čovjek koji je uložio beskrajn trud da bi u nekoliko desetljeća uspostavio triangulaciju preko cijelog područja Indije. Geodet, astronom, lingvist, međutim, njegova najveća strast bila je geodezija i određivanje veličine i oblika Zemlje.

George Everest rođen je 4. lipnja 1790. godine u Gwerndaleu. Nakon škole u Marlowu, nastavlja školovanje na vojnoj akademiji u Woolwichu, gdje privlači pažnju profesora matematike i nakon što dobro prolazi na njegovim ispitima dobiva dopuštenje da može stupiti u vojnu službu prije navršene potrebne godine. 1806. odlazi u Indiju kao kadet u bengalsku artiljeriju. Nakon obavljanja različitih tehničkih poslova diljem Indije, 1818. godine postaje pomoćnik Williama Lambtona.

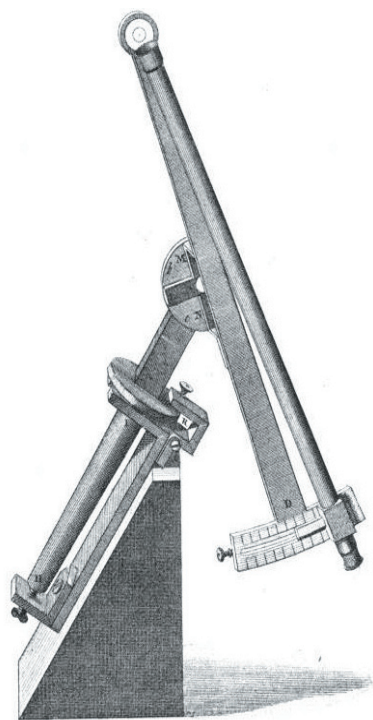
Veliko trigonometrijsko mjerenje Indije započelo je u Cape Comorinu, 1806. godine, pod vodstvom Williama Lambtona, te je ukupno prijeđeno preko 2400 km sjeverno prema Himalajama. Nakon što je Everest "naslijedio" poziciju 1823., dobio je i svu Lambtonovu opremu za izmjeru, koja se sastojala od 36" teodolita, Ramsdenovog zenit-sektora, 30m čeličnog lanca i kronometra (precizni sat). Teodolit koji je težio preko pola tone, bio je oštećen u dvije nezgode i trebao je popravak. Vijak mikrometra zenit-sektora je bio istrošen, a čelični lanac nije bio kalibriran preko 25 godina.

Stvari su se zakomplicirale Everest-ovom bolešću, koja je bila toliko opasna da se on više nije mogao brinuti o izmjeri, pa je posao prekinut. U prosincu 1825. godine Everest se vratio u Englesku, ponijevši sa sobom opažanja i matematička računanja luka merdijana.

Sljedećih pet godina radio je na obradi podataka izvršene izmjere između paralela $18^{\circ}03'$ i $24^{\circ}07'$. Također je iskoristio svoje vrijeme i

36" Teodolit

Zenit sektor

poboljšanjima, zenit-sektor i šest novih manjih teodolita. Everest je napravio obrazac u kojem su se evidentirali popravci i zamjene instrumenata korištenih tijekom izmjere. Taj obrazac je ukazao da bi najjeftinije i najbolje rješenje problema vezanih za instrumente bilo postojanje laboratorija u Indiji, u kojem bi se obavljale potrebne kalibracije i popravci. Njegov prijedlog je prihvaćen, a i Hanry Barrow je predložen za taj posao, tako da je nakon povratka u Indiju Barrow popravio 36" teodolit.

U lipnju 1830. godine, George Everest se vratio u Indiju kao nadgledatelj Velike trigonometrijske izmjere. Tijekom prve godine proveo je malo vremena na terenu.

u radionici Troughton & Simms dao izraditi novi 36" teodolit, s

liniju kod Dehra Duna sa baznom linijom kod Sironja, duljine preko 644 km, koristeći triangulacijsku mrežu. Napravio je to preko beskrajne ravnice, što je zahtijevalo konstrukcije zidanih tornjeva koje je dizajnirao sam Everest, a mnogi od njih su i preko 15 m visoki. Na njima su postavljani 36" teodoliti pomoću kojih je opažao i zapisivao mjerenja. Po danu, su uređaji za signalizaciju bili smješteni na udaljenim točkama, reflektirajući zrake Sunca prema tornjevima. Ako su meteorološki uvjeti bili nepovoljni pri mjerenju, ono bi se obavljalo po noći, koristeći i n d i j s k e reflektore koji su se mogli vidjeti i sa 45 kilometara, p o n e k a d koristeći kružna plava svjetla čija je vidljivost bila oko 80 km.

Prijevoz ljudi i opreme sastojao se od 4 slona koja su bila namijenjena promatarčima, iza njih je išlo 30 konja sa vojnicima, 42 deve s namirnicama i opremom, te 700 seljaka koji su putovali pješke. Napredak je išao polako: do svibnja 1836. godine pola klanca između Sironja i Dehra Duna je bilo izmjereno, a ostatak je izmjeren sljedeće sezone.

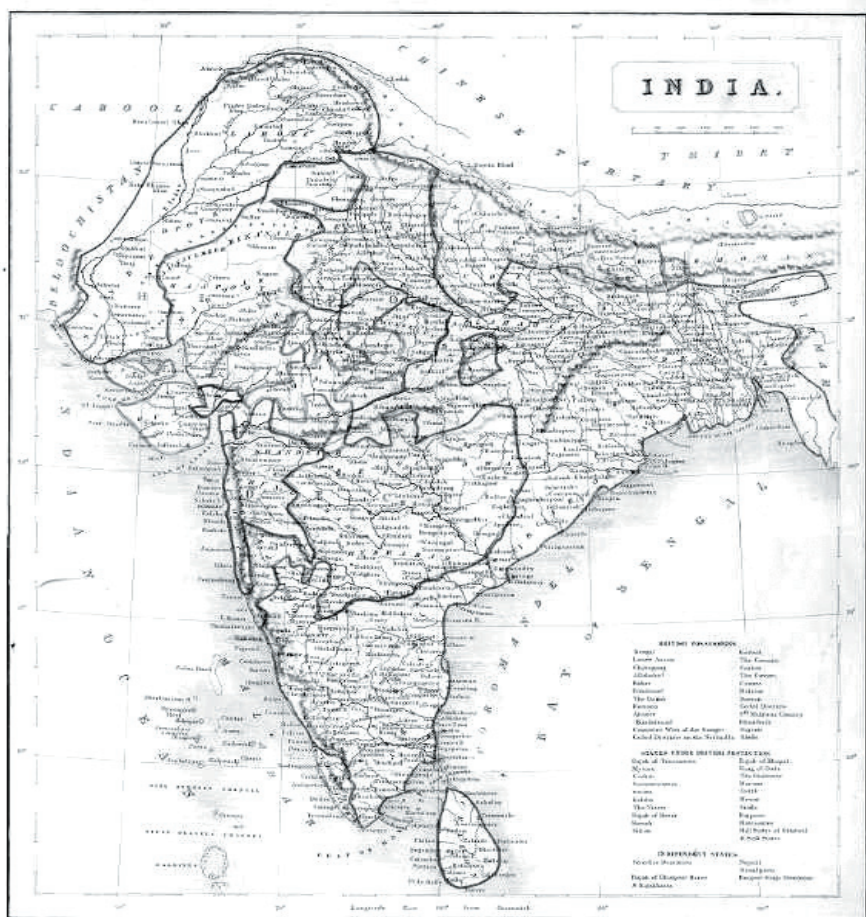
Toran

Nakon toga, Everest se posvetio astronomskim mjerenjima luka merdijana kod Kalianapura (24°07'). Na žalost, bolest ga je prevladala u obavljanju tog zadatka, pa je posao dovršio Andrew Waugh, s tim da je ponovno izmjerio baznu liniju Bidara. Dvadesettri godine su prošle nakon što je Everest prvi put započeo raditi na izmjeri luka merdijana, prije povratka u Englesku i njegovog umirovljenja potrebne su mu još dvije godine da bi obradio mjerenja.

Prvo nadzornik velike izmjere Indije, a onda i glavni mjernik bio je potpuno predan svom poslu. Od 1830. do 1843. bio je glavni nadzornik Velike izmjere Indije, no međutim iako je 1843. umirovljen, nastavio je marljivo sa istraživanjem. Ostatak života proveo je u Engleskoj, gdje je postao član Kraljevskog društva (Royal Society) i aktivni član nekoliko drugih znanstvenih udruga.

1848. godine dobio je odlikovanje Kraljevskog astronomskog društva (Royal Astronomical Society). 1861. primio je odlikovanje viteškog staleža, 1862. postao je podpresjednik Kraljevskog zemljopisnog društva (Royal Geographical Society). Nakon svog bogato ispunjenog života i mnogo uspjeha kojih je postigao u svojim 76 godina, umro je 1. prosinca 1866.

Napravio je mnoga poboljšanja u mjernoj opremi, u principu mjernja i matematičari, prvenstveno da bi smanjio probleme prilikom Velike izmjere Indije. Everest je nadgledao izgradnju teodolita koji je težio pola tone i za kojeg je bilo potrebno oko 15 ljudi da bi ga pomaknulo s jedne točke na drugu. Za razliku od njihovog mukotrpnog posla mi danas možemo uživati u raznim pogodnostima suvremene geodetske, pa tako i GPS-a, čiji prijatelj sami možemo prenjeti s jedne na drugu točku, dok nam u pozadini stoji parkiran Land Rover.

Prije dvjesto godina, 10. travnja 1802. godine britanski mjernik William Lambton započeo je vrlo ambicioznu, zahtijevnu i matematički točnu znanstvenu odiseju na planini St. Thomas u Madrasu (danas Chennai), koju je 1823. godine preuzeo George Everest. Nije poznato da li je George Everest ikad vidio veliku planinu – Mt Everest, koja nosi njegovo ime, ali njegova triangulacijska mreža poslužila je Andrew Waugh za određivanje vrha. Nakon što ga je otkrio, Waugh je napisao: “...ovdje je planina, najvjerojatnije, najveća u svijetu bez ijednog lokalnog imena, kojeg sam ja mogao otkriti...” pa je predložio “...zauvijek, na uspomenu na tog slavnog stručnjaka zvat će se Everest.”

STAROST MT EVERESTA:

Procjenjuje se oko 60 milijuna godina

VISINA:

8850 m (Himalaje rastu 5 mm godišnje, zbog konstantnog pomicanja Indijske ploče sjeverno 2 cm godišnje)

POZNATA IMENA MT EVERESTA:

U Nepal u Sagarmatha, u Tibetu Chomolungma. Englezi su joj 1865. godine dali ime Everest, a do tada je bila poznata kao Vrh XV.

SMJEŠTAJ:

Nalazi se na granici Nepala i kineske autonomne regije Tibet

PRVI USPON:

Osvojen je 29. svibnja 1953. godine nakon mnogo neuspjelih pokušaja, od strane Sir Edmunda Hillariya i nepalskog Sherpe Norgaya Tenzinga.

PRVI SAMOSTALNI USPON:

20. kolovoza 1980. godine Talijan Reinhold Messner

PRVI USPON ŽENE:

29. rujna 1988. godine Japanka Juniko Tabei

NAJMLAĐA OSOBA:

22. svibnja 2001. godine Temba Tsheri koji je imao samo 15 godina

OSOBE SA NAJVIŠE USPONA:

Appa Sherpa 11 puta, Ang Rita Sherpa, Babu Chiri Sherpa

PRVO SKIJAŠKO SPUŠTANJE:

10. srpnja 2000. godine Slovenac Davo Karničar

NAJDUŽI OSTANAK NA VRHU:

Sherpa Babu Chiri ostao je na vrhu punih 21 sat i 30 minuta

NAJVEĆI TIM:

1975. godine kineska grupa sa 410 članova

NAJBRŽE SPUŠTANJE:

1988. godine Francuz Jean-Marc Boivin spustio se za 11 minuta uz pomoć paraglaidinga

HRVAT NA EVERESTU:

Prvi i za sada jedini Hrvat koji je osvojio vrh Everesta je Stipe Božić. Prvi put 1979. godine s Ang Phuom i Stanom Belakom, pri čemu je Ang Phu poginuo. Drugi put 1989. godine s Dimitrom Ilijevskim i Sherpama Sonamom i Ajivom. Nestao je Dimitar Ilijevski. Treći pokušaj bio je 1996. godine kada je došao do visine od 7000m.

Napisala:

Nina Milošević
